

פניני הדרך היומי

לקט פנינים יקרים ונחמדים על סדר הדרך היומי

שבת דף ק - קו | פרשת קרח | גליון מס' 24

דף ק:

ואמר אביי בור ברה"ר עמוקה עשרה ורחבה ארבעה מלאה מים וזרק לתוכה חייב, מלאה פירות וזרק לתוכה פטור, מאי טעמא מים לא מבטלי מחיצתא פירות מבטלי מחיצתא - ובטעם החילוק בין מים לפירות מצינו כמה ביאורים:

א. המגיד משנה (פרק יד מהלכות שבת הכ"ג) ביאר דבמים המחיצות ניכרות משא"כ פירות אין המחיצות ניכרות. ועיין בחידושי השפת אמת (שבת דף ק ע"א ד"ה שם בגמרא ר"ש) שכתב דלפי זה אם הבור מלא בכלי זכוכית דהמחיצות ניכרות חייב.

ב. התוס' רי"ד (פסקי רי"ד, שבת שם ד"ה אמר אביי) ביאר החילוק שאם מניח על פירות הרי שהחפץ מונח מלמעלה על גבי הפירות, ואילו במניח בתוך המים הדברים משתקעים בקרקעית הגומא. וכעין זה כתב המאירי לחלק בין מים לפירות דהמים לא מבטלים המחיצות משום דבמים רוב הדברים שוקעים במים משא"כ במניח ע"ג פירות.

ג. הרמב"ן (בחידושו שם ד"ה פירות) כתב הטעם משום שבמים המחיצות ניכרות אלא שהוסיף טעם דבור מלא פירות אי אפשר להשתמש שם, ועיין שו"ת חת"ס (או"ח סימן פט) שכתב גם דהבדל בין מים לחפצים הוא דבתוך מים ניתן להשתמש ולכן לא נתבטל השימוש ולא בטלו המחיצות.

ד. באור שמח (פי"ד משבת הכ"ג) כתב דעל גבי הפירות דורכים ולכן אתו רבים ומבטלי מחיצות משא"כ מים. לפי דבריו אם הפירות הם עגבניות ענבים ותאנים וכדומה שאין הולכים על גבם, לא הוי רשות הרבים.

הא איכא בקיעת דגים - בקונטרס אחרון בשו"ע הרב (סי' שנ"ה סק"ג) דן לגבי מחיצה תלויה שהתירו במים. אי מהני כשרבים בוקעים תחת המחיצה.

וכתב דלכאורה יש לומר דרק היכא דיש רשות הרבים גמורה, דהיינו ס' רבוא שבוקעין תחתיה, מבטל המחיצה. אולם דחה זה מהכא דדן הכא אי בקיעת דגים שמיה בקיעה או לא. אבל עכ"פ מוכח דס' רבוא לא בעינן, דהרי כאן ליכא בקיעת ס' רבוא. וכתב עוד שם, דכל מה שהוזכר לענין זה גדיים בוקעין בו, לאו דוקא שגדיים עוברים מתחתיו ממש, דהא אין מגדלין בכלל בהמה דקה בארץ ישראל; אלא כל שהמקום ראוי שגדיים יעברו, ה"ז מבטל, דומיא למש"כ הפוסקים (בסי' תר"ל) דמחיצה שאינה עומדת ברוח מצויה, אפי"ן אם נמצא בתוך הבית, לא שמה מחיצה. והיינו דתנאים אלו אינם "סיבה" לבטל המחיצה, אלא "סימן שמחיצה כזאת לא הוי מחיצה".

עוד נכתוב כאן דבר חידוש השייך לסוגייתנו שחידושי הגר"ז (עניינים סימן יב): בחי' לסוכה ט"ז ע"א, במתני' המשלשל דפנות מלמעלה למטה אם גבוה מן הארץ ג' טפחים פסולה, וברש"י ד"ה ג"ט פסולה, כדי שיזדקר הגדי בבת ראש דאמרן פסולה ע"ש.

ויש להסתפק בהך הלכה, האם כך נאמרה הלמ"מ, דכל דיכול גדי ליכנס לא אמרינן גוד אחית, ושיעור זה הוא ג"ט, או דילמא דבאמת מצד ההלכה לא נאמרו כלל שיעורין בגוד אחית אלא כיון דיכול הגדי להזדקר בבת ראש משוי ליה להך מקום כפרוץ בלא מחיצות וממילא לא מהניא ההלכה דגוד אחית.

ומרן הגר"ז זצ"ל הוכיח דעצם מה דיכול הגדי להזדקר בבת ראש משוי ליה לפרוץ, דהנה איתא בשבת ק"א ע"א, א"ל רב אחא בריה דר"א לרב אשי גבי ספינה הא נמי איכא בקיעת דגים, א"ל בקיעת דגים לא שמיה בקיעה ע"ש, ואי נימא דנאמר בהלכה דכל דיכול ליכנס לתוכה לא אמרינן גוד

כתב החתם סופר (שבת דף קמ:): 'מה שנראה לי שנולד לך זה מנהג לחדש חידושים יותר מדאי ... אכן ע"י החידושים בכל דף ועמוד עי"ז זוכר הכל ומילתא דתמיה מידכר דכירא, והנסיון מעיד לנו ע"ז ויודע אני בעצמי.'

דרובו של היכל נשרף בעשירי, דהא כשדנין על עצם הפעולה הלא ודאי שנחשב שנשרף רק בעשירי כשנשרף בפועל עכ"ד האבני נזר.

ועפ"ד האבני נזר יש לבאר את מחלוקת רבא ורב כהנא הנ"ל בזורק ונזכר מאחר שיצתה מידו דלרב כהנא חייב חטאת ולרבא פטור משום דלא הוי תחילתו וסופו בשגגה, דהנה כשזרק אבן כבר נגמרה פעולת הגברא מיד כשיצא הדבר מידו וכסברת הנמוק"י, אולם כל זה אם דנין על הגברא, אבל כשדנין על עצם הפעולה הנה עצם הפעולה לא נגמרה אלא כשנח החפץ על גבי קרקע וכמש"כ האבני נזר הנ"ל.

ומעתה י"ל דרב כהנא ורבא פליגי ביסוד חיוב חטאת במלאכת שבת, אם החיוב בא כשנגמר המעשה מצד הגברא או כשנגמרה הפעולה בעצם, דרב כהנא סובר דהחיוב בא מיד כשנגמר המעשה מצד הגברא, ולכן כשזרק ונזכר אחר שיצתה מידו חייב דהוי תחילתו וסופו בשגגה, דמיד שיצא החפץ מתחת ידו הלא כבר נגמרה פעולתו של הגברא ונמצא שכל מעשיו היו בשגגה וחייב, ואף על גב דאם לא נח כלל הרי זה פטור, מ"מ אם נח נחשב כאילו נח מיד כשהחפץ יצא מתחת ידו. ורבא סובר דהחיוב בא כשנגמרה הפעולה, והנה הפעולה לא נגמרה אלא כשנגמרה במציאות ועד אז ליכא חיוב חטאת, וא"כ כשנזכר קודם הנחה לא הוי סופו בשגגה ופטור עכ"ד ודפח"ח.

דף קב:

העושה נקב בלול של תרנגולים רב אמר משום בונה ושמואל אמר משום מכה בפטיש וכו' - הפני יהושע כתב כאן לבאר דמחלוקתם של רב ושמואל היא ביסוד דין מכה בפטיש בדבר שלא הושלמה עשייתו עדיין, וע"י המלאכה גומר את הדבר - האם חשיב מכה בפטיש או לא. למשל (כמו ששינוי לקמן ק"ד) שכתב אות אחת והשלים לספר חייב משום כותב. והסביר המאירי [שם] שאינו חייב משום מכה בפטיש, כי בלי האות הספר אינו גמור ורק ע"י כתיבת האות הספר הושלם.

וחיוב מכה בפטיש הוא לפי"ז יהיה במלאכה שנשלמה כולה כגון שחצב אבן בהר ונתפרקה כולה מסביבותיה ונמצא שנשלמה מלאכת האבן אלא שלא נפלה, וע"י הכאה בפטיש נפלה האבן. ז"א - שהמלאכה נעשתה בדבר שכבר נשלמה עשייתו לפני כן. גם בסוגיא דידן - הלול בלי הנקב עוד לא הושלמה עשייתו, ולכן רב סובר של"ש כאן מכה בפטיש, אלא מלאכת בונה. ושמואל חולק על זה,

אחית, א"כ מאי קאמר דבקיעת דגים לאו בקיעה, הא סו"ס יכולים ליכנס וכך הוא ההלכה דכל דלא אמרינן גוד אחית לאו מחיצה היא, אלא ע"כ דעצם בקיעת הגדיים מבטל ליה לדין מחיצה ומשווי ליה לפרוץ, וע"כ זהו דקאמר רב אשי דבקיעת דגים לא שמייה בקיעה, וע"כ לא מבטל ליה למחיצה ומשווי ליה פרוץ, עכ"ד.

דף קא:

משה שפיר קאמרת - ופרש"י בסוכה לט. גדול הדור - כתב האור שמח (סופ"ה מהל' תשובה) דביטוי זה מסייע להמקובלים שאמרו כי בכל דור ודור נותן הקדוש ברוך הוא נצוצין מנשמת צדיק קדום, ולפעמים גם במי אשר קרבת ה' יחפוץ נותן מנוח לנשמת צדיק קדום להתקשר בנפשו ומסייעו לעשות הטוב וזה נקרא אצל המקובלים סוד העיבור והעמיקו בזה הרבה.

דף קב:

הזורק ונזכר מאחר שיצתה מידו וכו' ובגמ': הא נחה חייב וכו' אמר רב כהנא וכו' אלא אמר רבא וכו' - ומבואר דפליגי כאן רבא ורב כהנא בזורק ונזכר מאחר שיצתה מידו. דלר"כ חייב חטאת ולרבא פטור משום דלא הוי תחילתו וסופו בשגגה. וחידוש מעניין כתב כתב לבאר הגאון ר' נתן גשטטר זצ"ל בקובץ פנים מאירות (קובץ א' ע' טו) במחלוקת זו בהקדם דברי האבני נזר שהביא בשיח השדה להגה"ק מקוז'יגלוב זצ"ל (שער הכללים כלל ה') שהקשה על הנמוק"י בב"ק (כ"ב ע"א) שכתב לחדש, דלר' יוחנן דאשו משום חציו היינו דס"ל דבזורק חץ עיקר החיוב הוא על עצם הזריקה וכשזורק כבר אז נחשב כאילו נעשה כל הנזק ע"ש בדבריו. והקשה באב"נ על כך מהא דתענית (כ"ט ע"א) דאמר ר' יוחנן אלמלא הייתי באותו הדור לא קבעתיו אלא בעשירי מפני שרובו של היכל נשרף בעשירי, וקשה הא ר' יוחנן סובר אשו משום חציו וא"כ נחשב כאילו הכל נשרף כבר בתשיעי וכסברת הנמוק"י דחשבינן כאילו נגמרה הכל מיד.

ותירץ דעד כאן לא כתב הנמוק"י דנחשב כאילו גמר המלאכה מיד בתחילתו, אלא כשדנין על הגברא הפועל דהגברא כבר גמר פעולתו מיד בתחילת הבערה, אבל כשדנין על עצם הפעולה מתי נעשתה, הנה ודאי דלא נחשבת כאילו היא עשויה אלא בשעה שנגמרה באמת, והנה הא דמתענין בט' באב הוא מצד הפעולה דהיינו שנשרף בית המקדש, ושפיר קאמר ר' יוחנן דהו"ל להתענות בעשירי כיון

וסובר אף על פי שלא הושלמה עשיית הלול - במלאכה האחרונה נחשב מכה בפטיש.

דף קג.

אלא מעתה חזא אומנתא בשבתא וגמר. הכי נמי דמיחייב וכו' - נשאל הגאון בעל חלקת יעקב (יו"ד סי' קז) בצעירים חרדים ההולכים לבית ספר העממי ללמוד חכמת הרפואה וחכמת הניתוח, וכידוע צריכין לילך לשם גם ביום שבת. לראות ולהסתכל לשם הניתוח אי מותר.

והשיב וזה לשונו: הנה כבר עמד על מדוכה זו בשאלת יעב"ץ, מובא בקצרה בשערי תשובה (או"ח סימן ש"ו) לאסור ללכת למקום הניתוח למלאות ידיו בחכמת הניתוח בשבת, ומקורו משבת (ק"ג, א) גבי המכה בקורנס וכו' מפני שמאמן את ידיו, אלא מעתה חזא אומנתא בשבת וגמר ה"נ דמחייב, דמשמע פטור אבל אסור ככל חיובי שבת הרי דללמוד אומנתא בשבת אף גם בראיה לחודא אסור.

אבל האחרונים דחו אותו מדברי תרומת הדשן המובא להלכה במג"א (סימן ש"מ ס"ק ח') וז"ל: ה"ה דמותר לראות אומנות בשבת אף על גב שלמדו, ועיי במחצית השקל שם המקור מגמ' הנ"ל, ואף על גב דכל פטורי דשבת פטור אבל אסור בר מתלת, הא מבואר להדיא בשבת (ג; א') כי אצטריך ליה לשמואל פטורי דקעביד מעשה, דלא קא עביד מעשה איכא טובא, וכן נפסק להדיא ג"כ בשו"ע הרב (סימן ש"מ סוס"ק ו') דמותר לראות אומנות בשבת אף שלומדה, וכן במשנ"ב שם (ס"ק כא), אכן סיים שם דהיינו דוקא באקראי שנזדמן לו לראות וגם זה יש לו ליזהר שלא ידבר מאומה עם העכו"ם, אבל לילך בכיוון בשבת לבית העכו"ם בשביל זה, משום ממצוא חפצך ודבר דבר, כדלעיל סימן ש"ו עכ"ל המשנ"ב.

אכן בנידון דידן דדומה להאי דסימן ש"ו סעיף ו' דללמדו ספר או אומנות שהוא ג"כ בכלל מצוה והוא בכלל חפצי שמים דלית ביה משום ממצוא חפצך, אם כן הכא נמי כיון דהוא ג"כ מצוה שיהיה לו אומנות להתפרנס בכבוד, וגם זה שיהיה רופא ישראל וגם חרדי, שנצמח מזה הרבה פעמים טובות להכלל, ועיי בפיה"מ להרמב"ם (פ"ד דנדרים) גבי מותר לרפאות, דמצוה נכללת בכלל המצוה דזהשבותו לו, אם כן מותר, וכן פסק גם כן בלבושי מרדכי (מה"ג או"ח סימן כ"ט). יעווי"ש.

שנטלו לגגו דחית ועשאו שני זיינין דחייב ואמאי חייב, הא עדיין אינם מזויינים] שהרי בהיותם בתור אות חית לא היו מזויינים] והרי מבואר הכא דהיכא דבעי זיוני אינו חייב כל זמן שלא עשה את הזיוני.

והשיב לו מרן הגרעק"א ז"ל בחידוש עצום בפשט דברי הגמרא, דבאמת מהא דאמר ר"ש דחייב כשנטלו לגגו דחית ועשאו שני זיינין מוכח דלענין שבת חייב אף על פי שלא עשה הזיונים, והא דאמרינן לקמן הא דבעי זיוני הא דלא בעי זיוני, אין הפירוש הא "דצריך" זיוני (כגון אותיות שעטנז גץ) הא דלא צריך זיוני (כגון שאר אותיות) אלא ה"פ, הא "דרוצה" לזיין הא דלא רוצה לזיין, והיינו דהיכא שהאדם רוצה לכתוב כדת וכדין עם הזיוני שיהא בהכשר גמור התם פטור כל זמן שלא עשה הזיוני, דלגבי דידי' כל זמן שלא עשה הזיוני לא נגמרה מלאכתו. ולפ"ז אתי שפיר הא דקאמר ר"ש דכשנטלו לגגו דחית ועשאו שני זיינין חייב, דזה מיירי בגוונא שאין האדם רוצה לעשות הזיונים.

וכתב הגרעק"א ז"ל ששוב מצא כדבריו בספר התרומה (סי' קי"ד) שמבאר הא דבעי זיוני הא דלא בעי זיוני שרצ"ל, הא דרוצה לזיין הא דאינו רוצה לזיין, ומביא ראיה דהיכא שאין כוונתו לזיין חייב אפי' בלא זיוני מהא דמתרץ ר"ש כגון שנטלו לגגו דח' ועשאו שני זיינים דחייב אף שחסר עדיין הזיונים וזהו ככל דברי הגרעק"א ז"ל וכנ"ל. עכת"ד.

ובקהלות יעקב עמ"ס מנחות (סי' כ') פלפל הרבה בדברי הגרע"א זצ"ל הנ"ל ובסיום דבריו כתב: בעיקר פירוש הגרעק"א ז"ל (שהוא פירושו של ספר התרומה) בהא דאמרי' הא דבעי זיוני שרצ"ל הא כשרוצה לזיינים דלגבי דידי' לאו כתיבה שלמה היא כיון שרוצה לעשות גם הזיונים, קשה לי טובא דמ"ש מהא דאמרינן בשבת לעיל (בדף ק"ג א') דחק קפיזא בקבא חייב אף על פי שעתיד להוסיף מ"מ כיון שגם קפיזא נקרא כלי כדפירש"י ז"ל לפי שיש שמקיימין כן חייב עלי, א"כ ה"נ הני אותיות אף על פי שהוא רוצה לגמור התגין, מ"מ כיון דלדעת ספר התרומה גם בלא הזיון נקרא אותיות מי גרע מקפיזא בקבא וצ"ע. (ומהא דשם משמעון חייב לא קשיא, דהתם עכ"פ איכא אותיות שלמות ושיעור הכתיבה הוא שתי אותיות, משא"כ הכא שגוף האות אינו שלם עדיין כפי מחשבתו אבל מהא דחק קפיזא בקבא צ"ע טובא והשי"ת יאיר עינינו בתורה"ק) ע"כ וע"ש עוד הרבה בזה.

דף קו.

מתקן הוא - מבואר כאן שאין המילה בשבת אסורה אלא משום דהוי מתקן גברא, אבל לא משום גוזז.

דף קד:

הא דבעי זיוני הא דלא בעי זיוני - בשו"ת רע"א (סי' כ"א) נשאל מחכ"א אהא דמשני רב ששת הב"ע

ומצאתי נמי בתורה תמימה שאף הוא עמד ע"ד הערוך וכתב בזה"ל: 'פי' הערוך תמוה מאוד וקשה להולמו, כי איך אפשר לומר שכשתופשין אותה היא חונקת עצמה א"כ איך שייך אצלה שחיטה שמבואר בפרשה כאן אחרי שנעשית נבילה מיד בהתפשה, וגם הכתוב אומר מפורש צפרים חיות, וכן כתיב ושלח את הצפור החיה, הרי דבעת השילוח צריכה להיות חיה, ודוחק לפרש, כי לא יניחו להחנק, או כי הכונה שלא תחיה הרבה בהיותה תפוסה בידי אדם. ולמרבה הפליאה קרוב לומר כי ט"ס בערוך, וצ"ל חולקת עצמה ר"ל משתמטת מרשות תופשיה. מלשון הכתוב (ירמיה ל"ז י"ב) לחליק משם, ובלשון חז"ל כ"פ. ולפי"ז מכוון פירושו לפירש"י שפי' יודעת להשמט. ומ"ש הערוך שאינה מצויה בישוב ג"כ צ"ע, כי לא יתכן שיטריח הקדוש ברוך הוא ליקח עוף כזה שאינו מצוי בישוב ושקשה לתפשו, לפי מ"ש במ"ר פ' אמור (פ' כ"ז), אמר הקדוש ברוך הוא לא הטרחתי עליכם להתייגע להביא קרבן ממינים שאינם ברשותך אלא מן הגדל על אבוסך, יעו"ש. וטעם הדבר שצריך דוקא צפור דרוו יתבאר ע"פ מ"ש בסוטה ט"ו ב' דצריך להטביל האזוב והשני תולעת בדם הצפור ובמים, וצריך שיהיה הדם ניכר ברביעית מים, ושיערו חכמים שאין לך צפור גדולה שדמה מדחה את מראה המים ואין לך קטנה שדמה נדחה מפני מראה המים זולת צפור דרוו.

ומצאתי נמי בס' יצחק ירנן (על הרמב"ם, פ"י משבת) לרבי אליקים גאטיניו מחכמי איזמיר שנמי עמד ע"ד הערוך וכתב וליישב דנראה דכוננת הערוך ז"ל במ"ש שאינה מצויה בישוב ר"ל שאין לה דירה קבועה בישוב כמו שאר העופות אלא לעת הצורך המה באים ואח"כ הולכים למרחוק והיינו שלא יתפשנה אדם ואם יתפשנה חונקת עצמה וז"ש בש"ס שאינה מקבלת מרות שהיא כעסנית ואפי' כפעם בפעם שבאה בבית ורוצים לתופשה היא יגעה בכל מאמצי כחה להנצל עצמה ומ"ש שדרה בבית כבשדה ר"ל כמו שאי אפשר לתופשה בשדה כך בבית מחמת דעזה כמות לה התפישה ויגעה הרבה שלא להתפש.

<<<<<<>>>>>>

ועיין בתהלה לדוד (או"ח סי' ש"מ אות ב') דלא שייך גוזז אלא בדבר שאין הגוף כואב ומרגיש בנטילתו, כגון צפורן ושיער, אבל בדבר שהגוף מרגיש בנטילתו לא שייך גוזז. ובחידושי הרש"ש (עירובין קג ע"א) כתב דומה לזה, דהא דליכא איסור גוזז במילה בשבת, משום דלא שייך גוזז אלא בדבר הדומה לצמר שגזעו מחליף, כגון צפורן (שבת צד ע"ב), אבל בשר ועור שאין גזעו מחליף (כמבואר בנדה כה ע"א) אין כאן משום גוזז. ע"ש.

וכע"ז כתב גם בשו"ת תורת חסד (חאו"ח סי' יב אות ו), שלא מצינו איסור גוזז אלא בדבר שהוא חוץ לגופו, כגון הגוזז שער או צמר שמפרידו מן הבשר, וכן הנוטל צפרניו, אבל החותך מעור הבשר שבגוף שהוא חלק מחלקיו אין בזה משום גוזז. ע"ש. וכ"כ בשו"ת אבני נזר (חאו"ח סי' קלא אות ד), ובשו"ת בית יצחק (חאו"ח סי' לה). אבל עיין בשו"ת שואל ומשיב (מהדו' א' ח"ב סי' קמ"ו) שהביא משטמ"ק פ"ק בכתובות דמילה בשבת הי' אסור משום גוזז. עיין שם שהאריך.

דף קו:

אמר רבה בר רב הונא: הכא בצפור דרוו עסקינן, לפי שאינה מקבלת מרות. דתנא דבי רבי ישמעאל: למה נקרא שמה צפור דרוו - מפני שדרה בבית כבשדה - והנה בערוך כתב פי' מחודש וז"ל: צפור דרוו אינה מקבלת מרות שאינה מצויה בישוב שלא יתפשנה אדם ואם יתפשנה חונקת עצמה. ע"כ.

ובשיטה מקובצת (ביצה דף כד.) כתב לתמוה ע"ד וז"ל שם: 'שאינה מקבלת מרות. פירוש שאינה מקבלת שררה ואדנות משום אדם שאינה יראה לדור בבית. ותמהתי על הרב בעל הערוך ז"ל שפירש צפור דרוו אינה מקבלת מרות שאינה מצויה בישוב שלא יתפשנה אדם ואם יתפשנה חונקת עצמה עד כאן. והכא אמרינן שדרה בבית כבשדה. וצריך עיון. ובשו"ת שואל ומשיב (מהדורה תניינא חלק א סימן מג) נמי אחר שהביא את דברי הערוך הוסיף תמיהה על תמיהתו וכתב: 'והנני יוסיף דא"כ היאך משכחת לה צפור דרוו שיהי' ראוי ליו"ט והא חונקת עצמה וגם היאך ניקח צפור דרוו לטהרת מצורע וצ"ע הדברים'

גליון זה יוצא לאור ע"י 'שיעור הדף היומי' בביהמ"ד אהל תורה רח' הרב יוסף קארו 4 ביתר.

מידי ערב נמסר שיעור בצורה רהוטה ובהירה בשעה 7.00 בערב - שמעו ותחי נפשכם.

כמו"כ מתקיים שיעור 'למשכימי קום' לאחר הנה"ח בביהכנ"ס 'תורת משה מציון' רח' החוזה פינת דרכי איש, ו'למאחרי שבת' בביהמ"ד אהל יששכר רח' המגיד ממועזריטש 144 בשעה 10.35 בערב.

ניתן לקבל גליון זה ע"י בקשה למייל: K0504166339@gmail.com

בכתובת זו ניתן לקבל גם את הגליון היוצא ע"י 'בית מדרש גבוה לכהנים' ללימוד הלכות עבודת ביהמ"ק. לתרומות עבור 'בית מדרש גבוה לכהנים' פנו לטל 0504166339 או דרך מכשירי נדרים.